

SAF-T – raportarea care va îmbunătăți colectarea?

Dr. ec. Florin ANDREI, drd. ec. Alina PETRAȘ

Academia de Studii Economice din București

Abstract

The aim of the research paper is to project a framework of the newly introduced reporting tool SAF-T. Based on the guidelines launched by OECD, different countries implemented the model as indicated or a customized one. The key question is whether the new reporting will increase the state revenues, as there will be more transparency and more online data reported by the companies. Poland and Hungary provided good results in increasing their revenues after the implementation of the tool. In Romania, the implementation is still in the early stage, while a quantitative model for analysis, if the reporting increased the revenues, could be developed in the future, based on the revenue results.

Key terms: SAF-T, tax reporting, collection, duties, taxes, VAT

Termeni-cheie: SAF-T, raportare fiscală, colectare, taxe, impozite, TVA

Clasificare JEL: H26, H61, H87

To cite this article: Florin Andrei, Alina Petraș, *SAF-T – raportarea care va îmbunătăți colectarea?*, *CECCAR Business Review*, N° 12/2021, pp. 52-56, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2021.12.06>

➔ Introducere

A patra revoluție industrială are în centrul său tehnologiile și modul în care interacționăm cu acestea. Conceptul a fost inventat de Klaus Schwab, fondator și președinte executiv al Forumului Economic Mondial (World Economic Forum – WEF) de la Davos, fiind prezentat în cartea sa *A patra revoluție industrială*, publicată în anul 2017. Forumul Economic Mondial a dedicat reuniunea din 2019 acestui subiect. Utilizarea tehnologiei moderne nu înseamnă doar folosirea telefonului mobil pentru a deschide autoturismul personal, ci și utilizarea tehnologiilor moderne pentru a colecta informații despre comportamentul consumatorilor sau informații fiscale și contabile pentru ca autoritățile să aibă o evidență mai bună asupra taxelor și impozitelor.

Proiectul SAF-T (Standard Audit File for Tax) a fost dezvoltat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) încă din anul 2010 având scopul principal de a stabili un cadru digitalizat de raportare a datelor contabile și fiscale de la contribuabili către autoritățile fiscale. O digitalizare nu înseamnă doar un transfer electronic de informație, ci și eficientizarea proceselor, însă în cazul datelor fiscale se ridică următoarea întrebare: Poate proiectul SAF-T să contribuie la scăderea evaziunii fiscale și la colectarea unor venituri mai mari la bugetul de stat?

Acest articol își propune să prezinte succint cadrul de raportare SAF-T și modul în care autoritățile au ales să îl implementeze și să indice un studiu prin care noul cadru de raportare poate contribui la creșterea încasărilor din impozite și taxe. Evident, materialul reprezintă doar o primă lucrare pe această temă. Pe măsură ce vor exista date statistice care vor permite modelarea ulterioară, vom publica și rezultatele cercetării extinse.

➤ Revizuirea literaturii de specialitate și guvernanță

Originea raportării SAF-T are la bază propunerile OCDE regăsite în ghidul lansat încă din 2010, însă acest document a avut caracter de recomandare, astfel că fiecare țară a putut să particularizeze cadrul de raportare.

Standardizarea procesului de raportare fiscală se bazează pe crearea unui fișier în format XML care să centralizeze toate tranzacțiile companiei raportoare, informație care să poată fi ușor de înregistrat de către autoritățile fiscale. Este redundant, chiar comic să amintim că în comunitatea contabililor, la momentul la care OCDE lansa primele informații despre acest sistem de raportare, discheta era încă folosită în relația cu Agenția Națională de Administrare Fiscală.

Transferul electronic de date într-un format standardizat va înlesni procesul de raportare și va ușura verificările ulterioare, astfel că autoritățile fiscale vor avea acces permanent la informațiile raportate. Mai mult, primul pas fiind realizat – construcția bazelor de date, se vor putea efectua ulterior diverse interogări și analize privind datele existente. În acest sens putem menționa analizele de risc pe care ANAF le utiliza pentru identificarea companiilor care prezintă un risc de încălcare a legilor și reglementărilor fiscale, astfel direcționând controalele doar spre acele societăți.

OCDE enunță două principii centrale pe care se bazează raportarea SAF-T în scopul îndeplinirii obligațiilor de conformitate ale entităților raportoare:

- raportarea tranzacțiilor contabile pentru a înlesni verificarea și testarea ulterioară în timpul controalelor fiscale;
- colectarea și înregistrarea informațiilor contabile și fiscale pentru a construi o bază de date de încredere și fiabilă. Utilizând informațiile stocate în bazele de date se pot aplica scenarii de risc, se pot determina raportările incomplete sau neconforme și, evident, se poate identifica nerespectarea aplicării legislației.

În conformitate cu principiile enunțate de ghidurile OCDE, obiectivele raportării standardizate prin SAF-T sunt următoarele:

- reducerea costurilor de conformare cu cerințele reglementărilor;
- scăderea costurilor administrative ale agențiilor fiscale care se ocupă cu încasarea taxelor și impozitelor;
- îmbunătățirea rezultatelor controalelor fiscale și contabile efectuate de autorități;
- implementarea unei platforme care să faciliteze cooperarea autorităților fiscale pentru efectuarea de controale sau audituri comune.

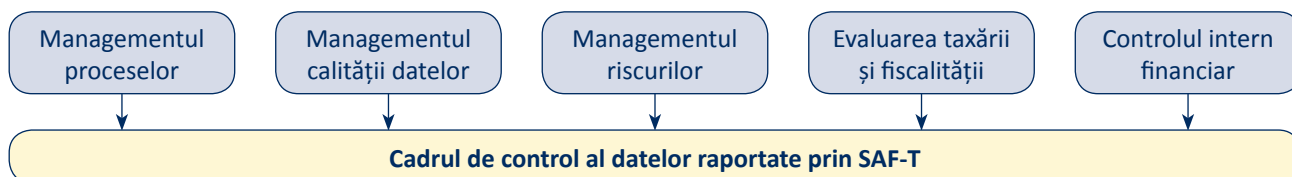
Sistemul de raportare SAF-T are ca obiectiv colectarea următoarelor date contabile, în funcție de domeniul specific:

Date contabile și domeniul acestora

Domeniu	Componente
Registre generale	<ul style="list-style-type: none"> • Jurnalul contabil
Clienți – creanțe	<ul style="list-style-type: none"> • Fișele principale ale clienților • Facturile • Sumele de încasat
Furnizori – datorii	<ul style="list-style-type: none"> • Fișele principale ale furnizorilor • Facturile • Sumele de plată
Active fixe	<ul style="list-style-type: none"> • Fișele principale ale activelor fixe • Deprecierile și reevaluările
Elemente de inventar	<ul style="list-style-type: none"> • Fișele principale ale elementelor de inventar • Mișcările efectuate

Sursa: Prelucrare proprie după OECD, 2010.

Auksztol și Chomuszko (2020) propun o reprezentare grafică a cadrului de control al datelor care intră în procesul de raportare al SAF-T, luând în considerare și procesele de management al riscului, dar și controlul intern financiar, așa cum se reflectă în Graficul 1.

Graficul 1. Cadrul de control al datelor

Sursa: Auksztol și Chomuszko, 2020.

Asupra conceptului de **management al proceselor** s-a pus un accent deosebit după ce companiile au început să cartografieze activitățile și procesele din spate și să caute noi metode de eficientizare a activității, spre exemplu, Six Sigma sau Agile. Definiția identificată în literatură arată că managementul proceselor este o activitate care implică o combinație de modelare, automatizare, execuție, control, măsurare și optimizare a fluxurilor de activități pentru a susține obiectivele organizației, implicând angajații, clienții și partenerii de afaceri. (von Rosing *et al.*, 2014)

Managementul calității datelor este foarte important pentru orice raportare pe care o entitate o produce și se bazează pe patru piloni: 1. înțelegerea conținutului datelor; 2. contextul în care sunt folosite acestea; 3. forma prezentării și utilizării datelor; și 4. accesibilitatea și modul în care ele sunt abordate (Wang și Strong, 1996).

Managementul riscurilor, o arie vastă pe care s-a pus accentul în special după criza financiară din 2008-2009, reprezintă un domeniu pe care fiecare entitate trebuie să îl ia în considerare în mediul în care acționează, atât intern, cât și extern.

Evaluarea taxării și fiscalității este de fapt o verificare a conformității cu regulile și legile în vigoare în jurisdicția în care funcționează entitatea și este de cele mai multe ori realizată de o terță parte pentru a se asigura independența evaluării. Rezultatele sunt aduse la cunoștința forurilor de conducere pentru a se dispune măsuri de remediere, dacă este cazul. Această evaluare este una postraportare, de corecție.

Controlul intern financiar presupune o serie de verificări în timpul procesului de raportare pentru obținerea garanției că datele folosite și informațiile prezentate sunt de încredere și pot fi transmise către autoritățile fiscale sau terților interesați.

Auksztol și Chomuszko (2020) identifică un curs al acțiunilor de pregătire, verificare și raportare a datelor prin SAF-T, conform Graficului 2.

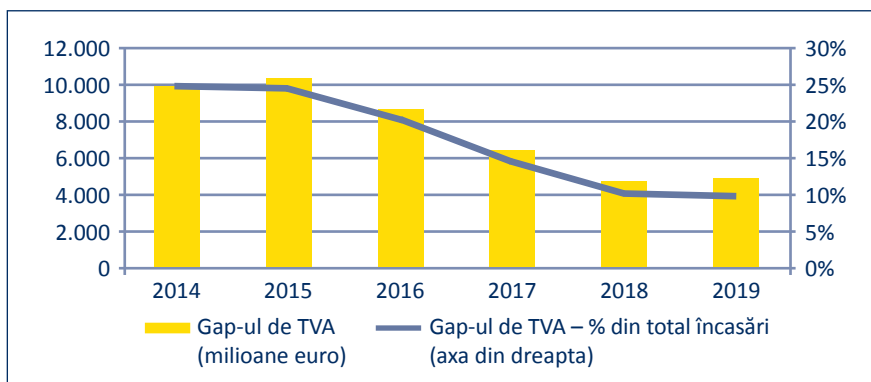
Graficul 2. Cursul acțiunilor prin SAF-T

Sursa: Auksztol și Chomuszko, 2020.

➤ Metodologia cercetării și implementarea SAF-T

Metodologia cercetării constă în analiza calitativă a implementării modelului de raportare SAF-T, pornind de la ghidurile OCDE și modul în care primele țări din Europa au abordat acest model și noul cadru de raportare emis de autoritățile din România.

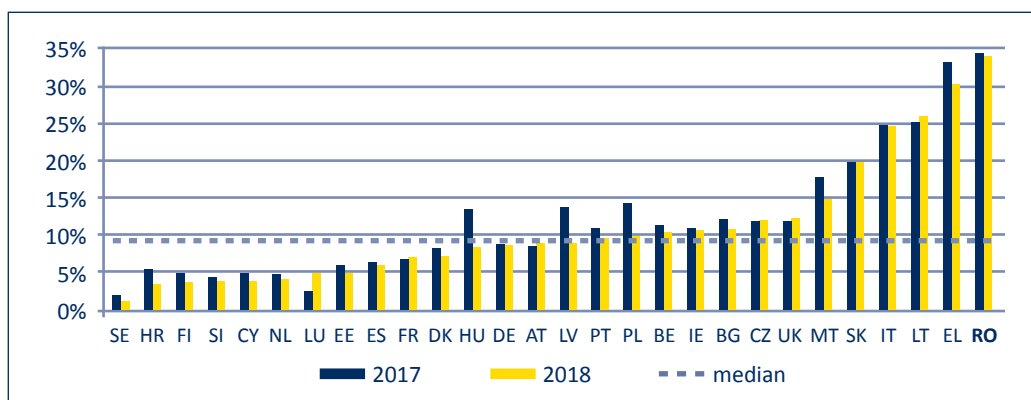
Una dintre cele mai de succes implementări ale modelului de raportare SAF-T a fost efectuată în Polonia, autoritățile alegând o parametrizare care să se concentreze pe veniturile din TVA din următoarele motive: creșterea veniturilor bugetare din TVA, incidența ridicată de fraudă pe această zonă și posibilitatea de a atinge rezultate consistente. Cazul Poloniei este unul de succes în ceea ce privește creșterea veniturilor din TVA după implementarea modelului de raportare SAF-T începând cu anul 2016. Conform unui raport al Comisiei Europene, gap-ul de TVA în cazul Poloniei era de 24,7% în 2015 și a scăzut sub 10% la finalul anului 2019 ca urmare a introducerii sistemului centralizat de raportare. În 2018, Polonia a înregistrat al treilea cel mai semnificativ declin al gap-ului de TVA din Uniunea Europeană, de 4,3 puncte procentuale, iar între 2014 și 2018 reducerea a fost de 14,5 puncte procentuale, aproape 5 miliarde de euro în valoare absolută.

Graficul 3. Gap-ul de TVA în cazul Poloniei

Sursa: European Commission, 2020.

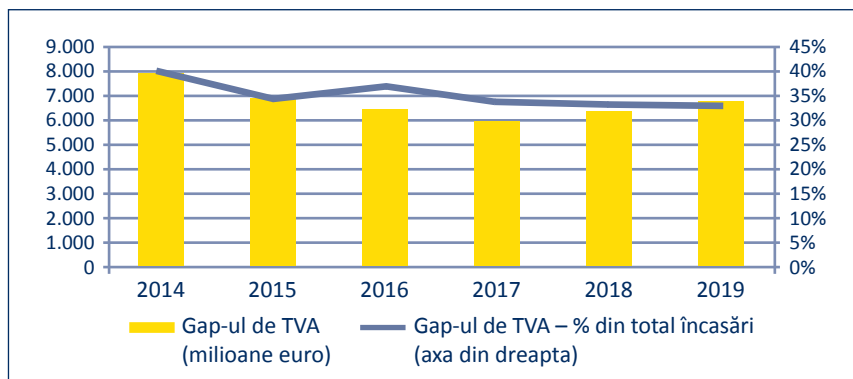
Un alt model de succes este Ungaria, care prin introducerea raportării SAF-T a reușit reducerea gap-ului de TVA cu 5 puncte procentuale în același an, 2008, mai precis cu 500 milioane de euro.

Graficul 4. Gap-ul de TVA la nivelul Uniunii Europene

Sursa: European Commission, 2020.

În ceea ce privește România, gap-ul de TVA pe care țara noastră îl înregistrează este cel mai mare din Uniunea Europeană, fiind de peste trei ori mai ridicat decât media UE, atingând 33,8% la finalul lui 2018, respectiv 33,4% la sfârșitul lui 2019. În decursul perioadei 2014-2018, gap-ul de TVA s-a redus cu 6,7 puncte procentuale, în mare parte ca urmare a schimbării taxării privind TVA, modificări introduse în 2014 și 2015 – produse agricole, restaurante și hoteluri cu cote reduse, dar și scăderea generalizată a cotei de TVA de la 24 la 19%. În termeni absoluți, corecția a fost de până într-un miliard de euro, în timp ce gap-ul actual rămâne la aproximativ 7 miliarde de euro.

Graficul 5. Gap-ul de TVA în cazul României

Sursa: European Commission, 2020.

Implementarea SAF-T în România se va face gradual. Astfel, în august 2021, ANAF a lansat mediul de test prin posibilitatea înrolării voluntare a marilor contribuabili, care de altfel vor trebui să raporteze începând cu ianuarie 2022. Următorul pas este înrolarea în raportare a instituțiilor financiare, a băncilor și a firmelor de asigurări începând cu ianuarie 2023, în același timp cu restul contribuabililor.

Fără îndoială, implementarea sistemului de raportare va standardiza informațiile transmise către ANAF, va ușura inspecțiile fiscale și, de asemenea, va contribui la o rambursare mai rapidă a taxei pe valoarea adăugată.

⇒ Concluzii și propuneri

Implementarea modelului de raportare SAF-T a avut impact pozitiv în încasările bugetare, așa cum arată datele înregistrate de țările europene studiate, Polonia și Ungaria. Fără discuție, în România implementarea va avea același rezultat, în special în materie de TVA, unde țara noastră înregistrează cea mai mare rată de necolec-tare din Uniunea Europeană.

În continuarea implementării acestui proces propunem un studiu cantitativ bazat pe modele de regresie care să evalueze modul în care integrarea sistemului SAF-T a contribuit la creșterea încasărilor statului. Studiul, centrat pe SAF-T, va putea fi posibil după înregistrarea primelor date privind nivelul încasărilor postimplementare a noului sistem de raportare.

Bibliografie

1. Auksztol, J., Chomuszko, M. (2020), *A Data Control Framework for SAF-T Reporting: A Process-Based Approach*, Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation, vol. 16, nr. 1, pp. 13-40.
2. Schwab, K. (2017), *The Fourth Industrial Revolution*, Penguin Random House, New York.
3. Von Rosing, M., von Scheel, H., Scheer, A.-W. (2014), *The Complete Business Process Handbook*, Morgan Kaufmann.
4. Wang, R.Y., Strong, D.M. (1996), *Beyond Accuracy: What Data Quality Means to Data Consumers*, Journal of Management Information Systems, vol. 12, nr. 4, pp. 5-34.
5. European Commission (2020), *Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States. 2020 Final Report*, <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/48f32ee9-f3dd-11ea-991b-01aa75ed71a1/language-en>.
6. OECD, Centre for Tax Policy and Administration (2010), *Guidance for the Standard Audit File – Tax Version 2.0*, www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/publications-and-products/45045602.pdf.